

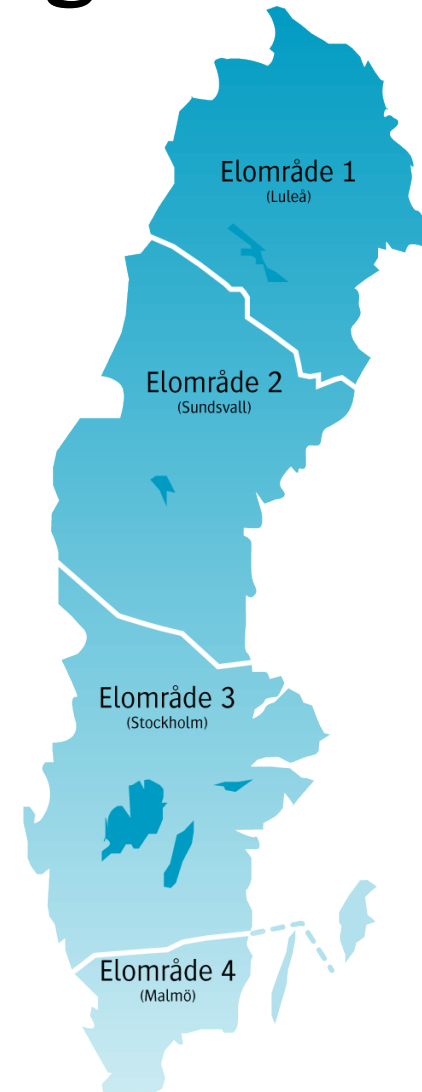
Elområden i Sverige

-ny marknadsdelning från 1 november 2011

Håkan Östberg
Energimarknadsinspektionen

Elområden i Sverige

- Bakgrund
- Möjliga konsekvenser av förändringen
- Vilka förändringar kan tänkas på längre sikt?

Varför inför Sverige elområden?

2006:

Sverige anmäls av den danska branschorganisationen Dansk Energi för en ensidig begränsning av handelskapaciteten på Öresundsförbindelsen mellan Sverige och Själland

2007:

Stor svensk studie om hur begränsningar i överföringen av el i stamnätet bör hanteras i Sverige.

2009:

Svenska Kraftnät får uppdrag av regeringen att se över möjligheterna att dela in elspotmarknaden i Sverige i flera elområden.

2009:

Svenska Kraftnät lämnade förslag på ett frivilligt åtagande till EU-kommissionen under 2009

2010:

EU-kommissionen beslutar att godkänna detta åtagande och göra det bindande. I korthet innebar det att Svenska Kraftnät måste förändra Sveriges sätt att hantera överföringsbegränsningar i det svenska elnätet.

Svk tillämpar två metoder för flaskhalshantering i elnätet

Mothandel

Mothandel innebär att Svk betalar producenter på vardera sidan om en flaskhals för att ändra sina produktionsplaner.

Mothandel tillämpas:

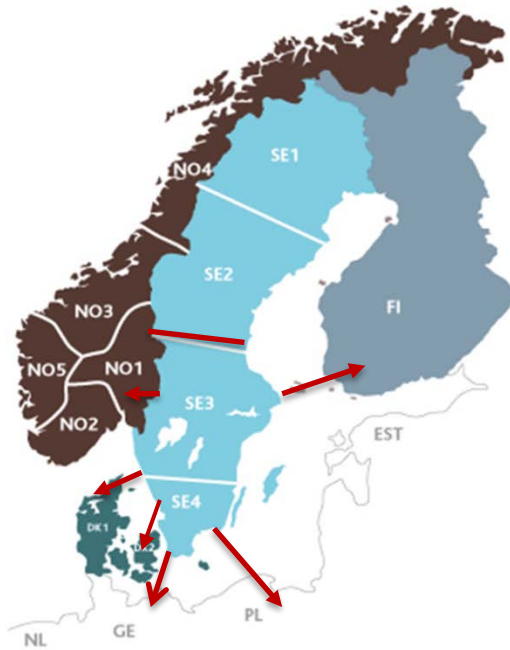
- Om det uppstår problem med överföringen efter att spotmarknaden stängt
- Om det uppstår problem inom ett elområde (exempelvis elområde Sverige i dagsläget)

Exportbegränsningar

- Nyttjas om Svenska Kraftnät kan förutse problem inom ett nätområde innan den dagliga auktionen på Elspot.
- Svenska Kraftnät anmäler en lägre tillgänglig kapacitet på förbindelser ut från området än som faktiskt finns tillgänglig.
- SVK har regelmässigt utnyttjat denna möjlighet och dragit ned möjligheterna att proportionellt exportera lika mycket söder om begränsande snitt i Sverige

Exportbegränsningar söder om flaskhalsarna

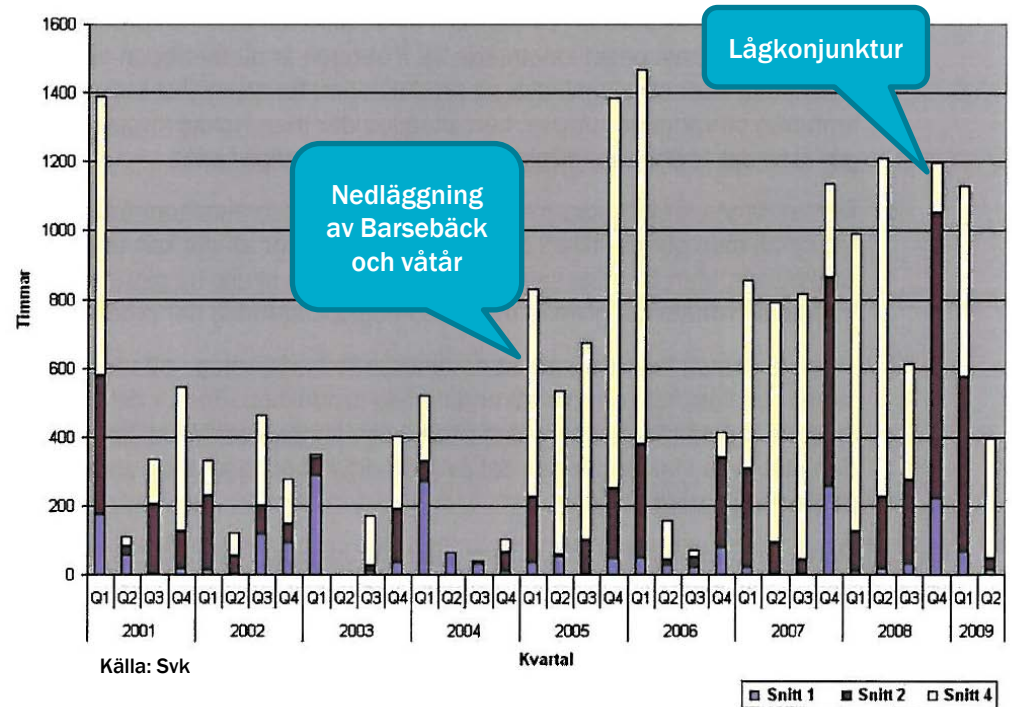
Svenska Kraftnäts proportionalitetsprincip har medfört att öst-Danmark och kontinentalförbindelserna har berörts av samtliga svenska flaskhalsreduceringar.

Varför uppstår ett behov av flaskhalshantering?

Historiska orsaker till att dessa har uppstått är bland annat:

- Förändringar i hydrologisk balans
- Minskad produktionskapacitet
- Konjunkturförändringar

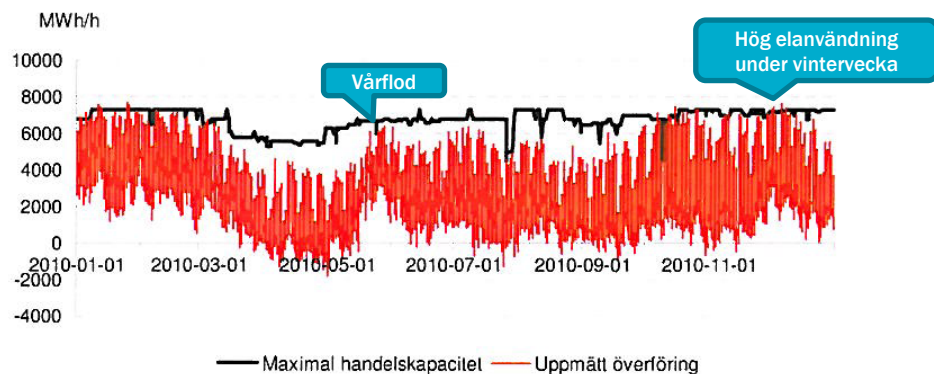

När uppstår ett behov av flaskhalshantering?

Under ett normalår uppstår nätbegränsningar generellt under vinterhalvåret när användningen är hög samt under enstaka sommarveckor under vårfloden.

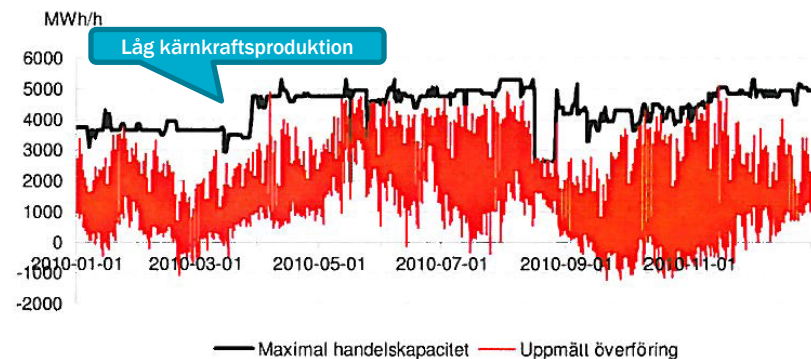
Handelskapacitet och uppmätt överföring per timme

Snitt 2

Handelskapacitet och uppmätt överföring per timme

Snitt 4

Källa: Svk

Varierande kraftbalans i Sverige

När flaskhalsar uppstår kommer priset i det specifika elområdet att motsvara den rörliga kostnaden för det dyraste kraftverket som är i drift.

I norra Sverige finns ett överskott av elproduktion jämfört med efterfrågan på el. I södra Sverige råder det motsatta förhållandet.

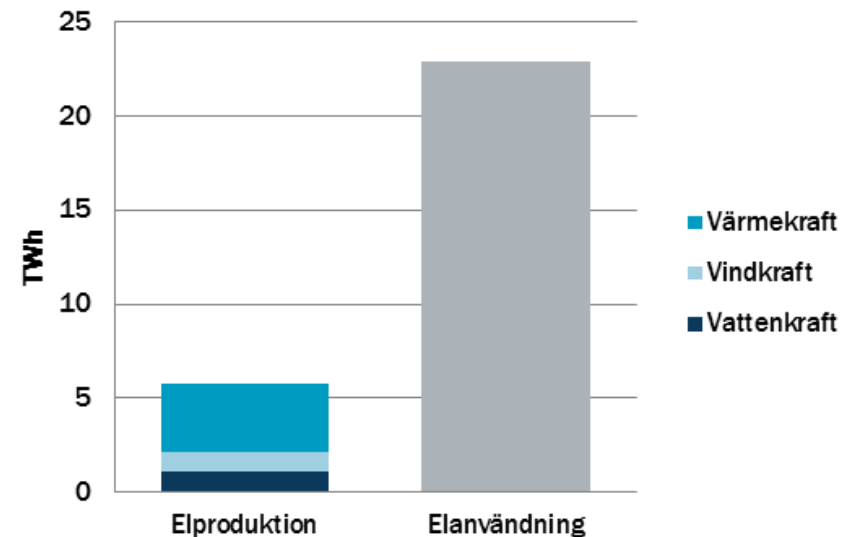
Typen av kraftproduktion skiljer sig även åt. I norra Sverige dominerar vattenkraften och i södra Sverige kärnkraften.

Källa: Svensk energi

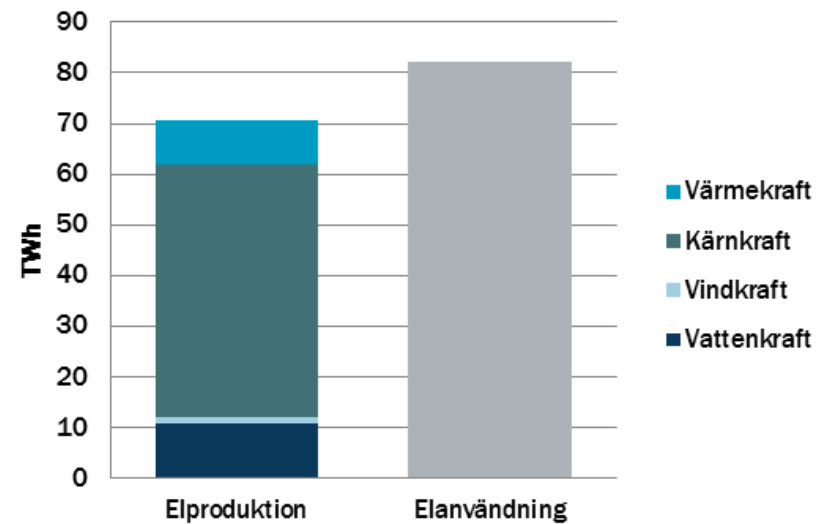
Malmö (SE4)

- Området har en kraftigt effektunderskott. Elproduktionen i området sker huvudsakligen till höga rörliga kostnader.
- Import från angränsande områden utgör merparten av den kapacitet som kan tillföras elområde 4.
- Från elområde 4 finns överföringsförbindelser till elområde 3 samt till östra Danmark, Tyskland och Polen.
- 150 procent av förbrukningen i elområde 4 kan täckas med överföring från omkringliggande elområden, förutsatt att inga överföringsbegränsningar finns.

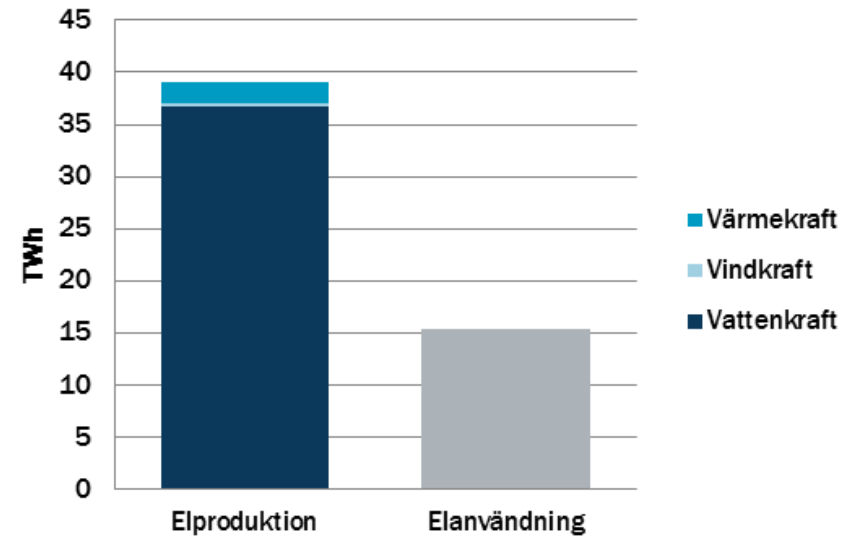
Stockholm (SE3)

- Hälften av Sveriges totala produktionskapacitet finns i området. Samtidigt svarar området för 64 procent av den totala elanvändningen, vilket periodvis gjort SE3 till ett underskottsområde.
- Nästan all produktion görs med låga rörliga kostnader och samtlig svensk kärnkraftsproduktion befinner sig inom området.
- Från elområde 3 finns överföringsförbindelser till elområde 2 och 4 i Sverige samt till det norska Osloområdet och Finland, vilket talar för en god kraftbalans.

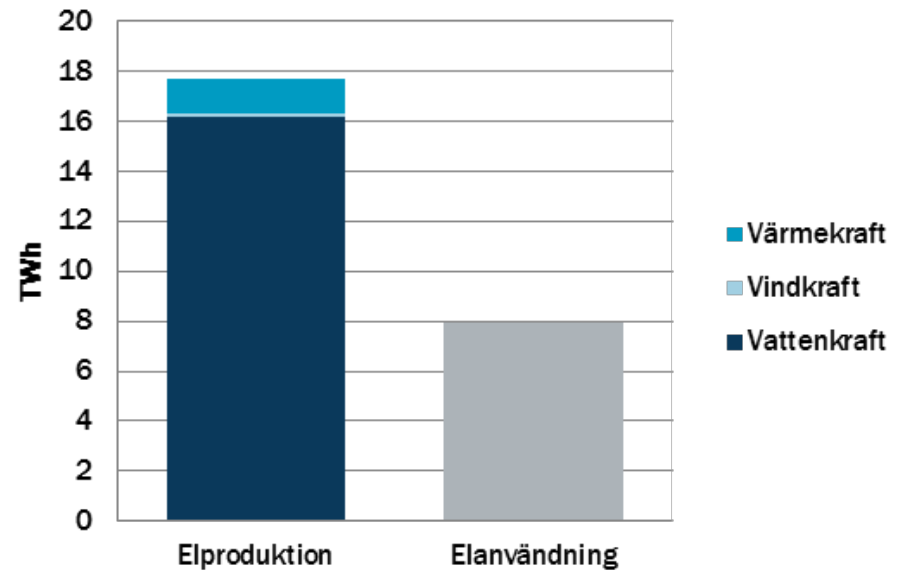
Sundsvall (SE2)

- I elområdet finns 29 procent av den totala elproduktionen och 12 procent av elanvändningen.
- Överskottet varierar kraftigt efter de hydrologiska förutsättningarna.
- Mer än hälften av Sveriges vattenkraft finns i elområdet, vilket gör att produktionen huvudsakligen sker till låga rörliga kostnader.
- Överskottet transporteras huvudsakligen söderut, både till elområde 3 och 4 samt till andra länder.

Luleå (SE1)

- I elområde 1 finns ungefär 13 procent av den totala elproduktionen i Sverige och 6 procent av den totala elanvändningen.
- Vattenkraftproduktionen i området utgör en fjärdedel av den Sveriges totala vattenkrafts produktion.
- Överskottet varierar kraftigt efter de hydrologiska förutsättningarna.
- Överskottet transporteras huvudsakligen söderut, både till elområde 3 och 4 samt till andra länder.

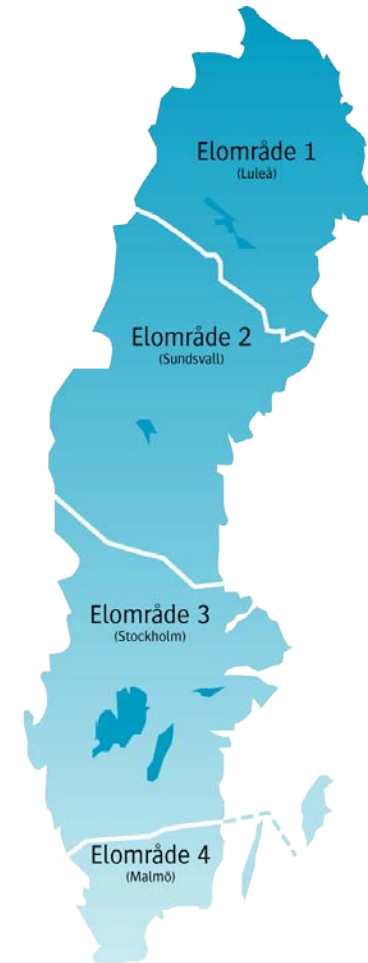
Prisskillnad mellan elområdena?

Elområdesreformen kommer att få olika konsekvenser under olika delar på året.

Risken för prisskillnader minskar generellt under sommarhalvåret när lasten i nätet är låg. Under vinterhalvåret ökar emellertid belastningen på nätet.

Några exempel när prisskillnader kan uppstå:

- Våtår
- Låg kärnkraftsproduktion och kabelproblem

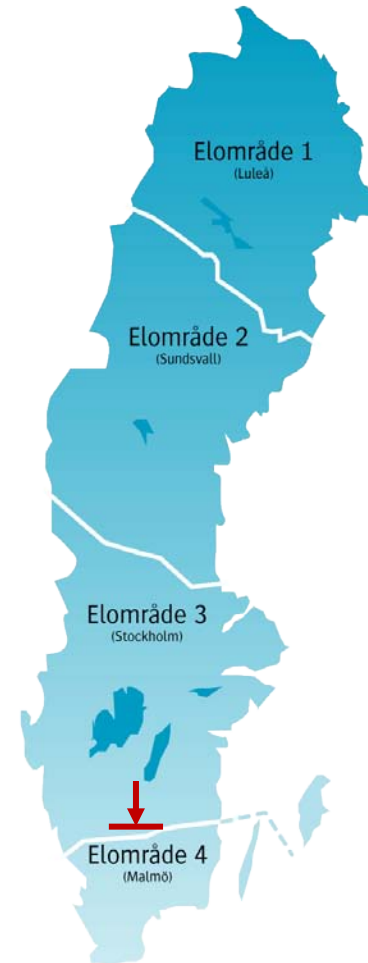

Normalsituation

Eftersom den svenska marknaden kännetecknas av låg användning i norr och hög i söder behöver stora delar av elkapaciteten transporteras i sydlig riktning.

Under vinterhalvåret när användningen är hög blir snitten hårt belastade, särskilt under höglasttimmarna.

På grund av bristande produktionskapacitet är det troligt att elområde 4 ibland sticker ut i överkant även under normala förhållanden.

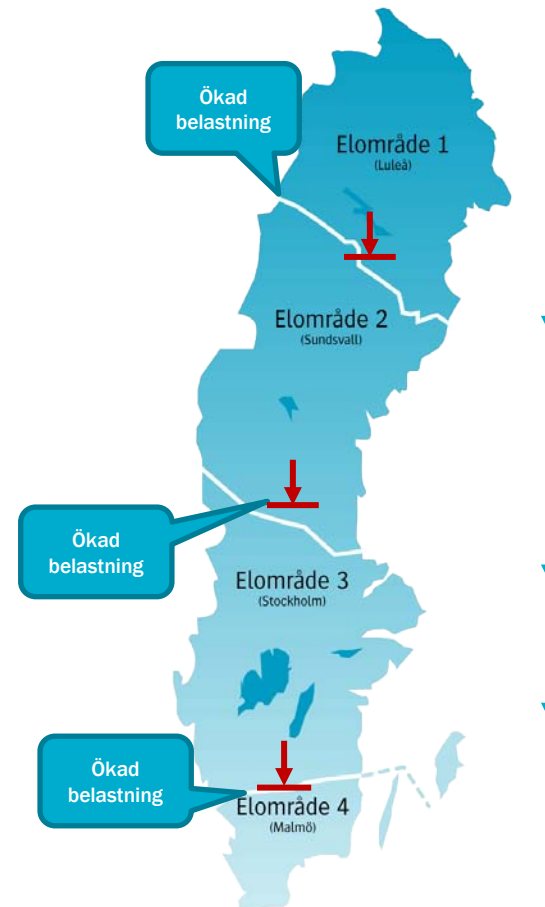
Våttår

Hydrologiska variationer har stor påverkan på vattenkraftens årliga produktionsmöjligheter.

Ökad vattenkraftsproduktion bidrar till lägre snittpriser då dyrare produktionsslag pressas undan. Samtidigt transporteras stora mängder el från norr till söder vilket ökar belastningen på nätet.

Eftersom snitten redan under en normalsituation är hårt belastade under vinterhalvåret, begränsas vattenkraftsproducenternas möjligheter att öka sin produktion under höglasttid. Belastningen på nätet kommer därför att öka mest under låglasttid.

Den ökade belastningen på nätet ger även upphov till prisområdesskillnader, där särskilt SE4 står ut som ett dyrare område.

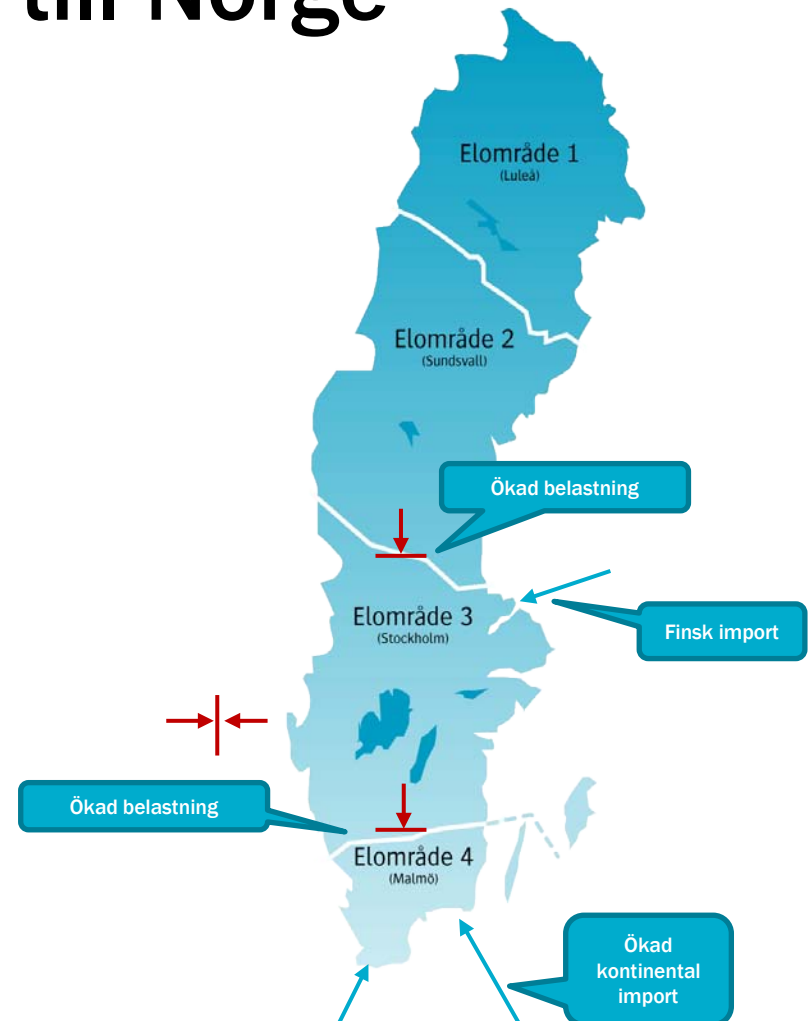
Låg kärnkraftsproduktion och kabelproblem till Norge

Under vintern 2009/2010 var tillgängligheten i svensk kärnkraft ovanligt låg under vintern samtidigt som det förekom kabelproblem mellan Sverige och Norge.

Med elområden hade detta inneburit att bortfallet av kärnkraft i SE3 skulle behöva ersättas av dyrare kraftslag, vilket skulle höja prisnivån i SE3 och SE 4, under framför allt höglasttimmar.

I normalfallet skulle Sverige importera norsk vattenkraft. När nu detta inte är möjligt, används dyrare produktionskällor för att ersätta förlorad produktion.

I SE4 blir det i stor utsträckning fråga om kontinental import, vilket i så fall skulle driva upp spotpriset i detta elområde.

Marknadens prisförväntningar

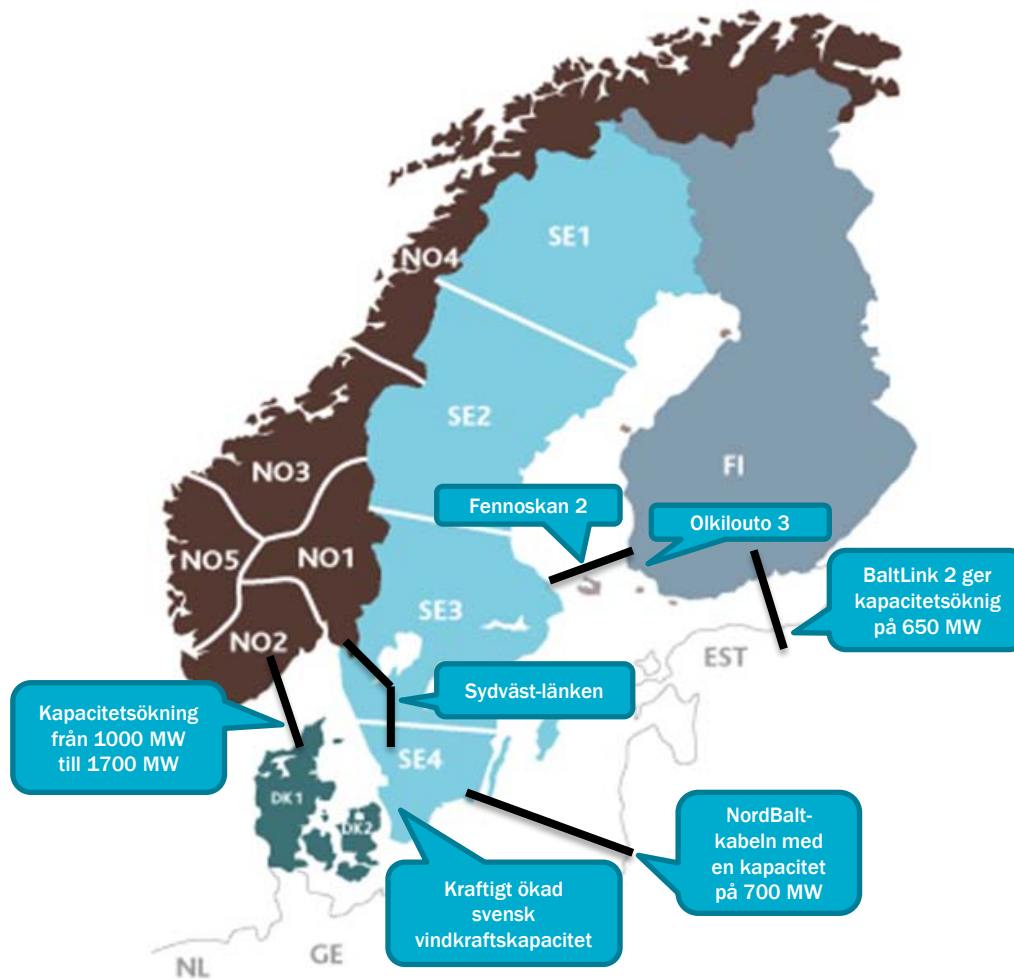
Sedan november 2010 har CfD-kontrakt noterats för de fyra nya svenska prisområdena på NordPool.

De aktuella prisnivåerna på de kontrakt som handlas indikerar att marknaden förväntar sig lägre priser i norra Sverige och högre priser i södra Sverige.

Priserna visar CfD-kontrakt för november månad.

Utvecklingen på längre sikt

Källa: Nord Pool spot

Marknaden ser risker på slutkundsmarknaden..

Införandet av prisområden i Sverige innebär en väsentlig förändring i förutsättningarna för snart sagt alla leveransavtal som är ingångna med avseende på Sverige.

Initialt ser marknaden ökade risker för:

- **Utslagning av elhandlare från olika delmarknader**
- **Försämrad konkurrens och valfrihet för kunderna på marknaden.**
- **Problem med prissäkring i SE4**

I övergångsfasen råder särskilda förutsättningar vid tecknande av avtal framför allt gällande fasta priser i SE4.

Merparten av de nationella aktörerna ser dock framför sig fortsatt verksamhet över hela landet och aktiv marknadsföring av ett brett utbud av produkter i samtliga elområden.

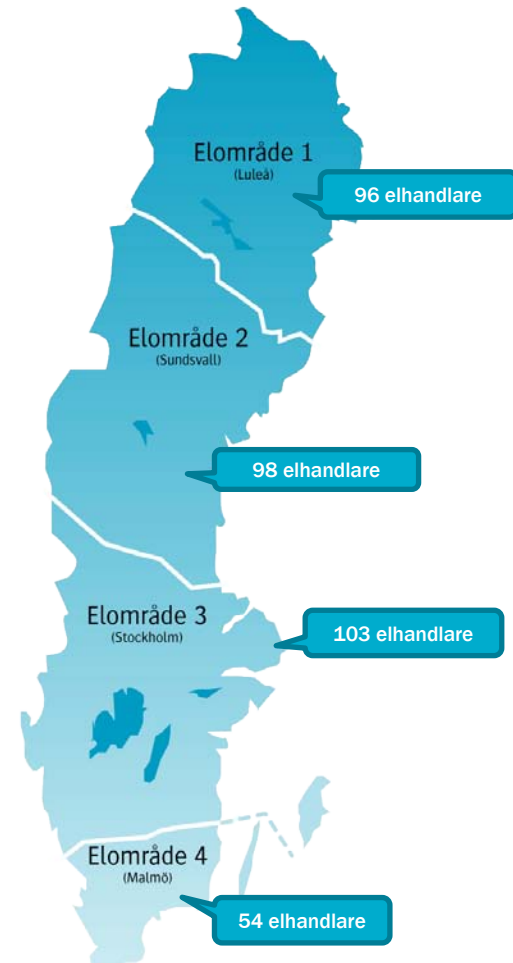

Färre elhandlare aktiva i elområde 4

Antalet elhandlare som erbjuder fastprisavtal i elområde 4 är betydligt lägre än i resten av landet.

Flest elhandlare är aktiva med fastprisavtal i elområde 3.

Prisskillnaden mellan ett fastprisavtal i norra och södra Sverige är ca 10 öre KWh för en normal svensk villakund för fastprisavtal.

Nytt uppdrag för EI

EI har fått den svenska regeringens uppdrag att utvärdera införandet på den svenska marknaden

Utredningen kommer särskilt att fokusera på:

- Orsaker bakom prisskillnader inom Sverige
- Effekter på konkurrensen
- Effekter för slutkonsumenter

Rapporten klar den 30 april 2012

Sammanfattning:

Den hydrologiska situationen i kombination med förbrukningsvariationer fortsätter att forma prissituationen mellan elområdena.

Avgörande för den framtida prisbildningen är:

- Nätutbyggnader och förstärkningar av befintliga nät
- Utvecklingen av den nordiska elanvändningen
- Infasningen av ny elproduktion

